

Amsterdam krijgt er een stadsplein bij

Voorstellen voor de herinrichting van het Waterlooplein en een mooie, betere en drukker Waterloopleinmarkt

Groot verschil tussen verwachting en feitelijke situatie

De feitelijke situatie laat een openbare ruimte zien die er verwaarloosd bij ligt. Het plein voelt door de ligging en inrichting met name 's avonds als een onveilige plek. En overdag geeft het plein - zoals het er nu bij ligt - onvoldoende aanleiding om er naar toe te gaan, ondanks een steeds drukker wordende binnenstad. En dat terwijl de markt een veel betere bezetting én meer bezoekers aan kan en verdient.

Het Waterlooplein kan daar een belangrijke rol in spelen: door het verbeteren van het plein tot een nieuw volwaardig stadsplein dat op zichzelf kan staan mét een mooiere, betere en drukker Waterloopleinmarkt.

Al langer bekend

Het Waterlooplein en de Waterloopleinmarkt behoren tot de kroonjuwelen van Amsterdam. Bezongen en veelvuldig beschreven. Met een rijke, deels ook pijnlijke geschiedenis van de stad. Een plein en markt die altijd tot de verbeelding spreken.

Al eind 2011 werd bovenstaande diagnose in de integrale visie 'Waterlooplein 2020; een dame met Amsterdamse allure' gesteld. Omwonenden en (markt)ondernemers hebben toen samen in beeld gebracht waar men trots op is, wat men goed vindt aan de markt en wat anders kan.

Ook hebben zij makkelijk uit te voeren oplossingen bedacht om de situatie te verbeteren. Enkele daarvan zijn in gang gezet. De lange termijn verbeteringen zijn aangehouden omdat op dat moment nog niet bekend was wat er met de begane grond van het stadhuis zou gaan gebeuren. Dit vanuit de gedachte dat zowel het plein als de markt het meest gebaat zijn bij een aantrekkelijke en goede wisselwerking met de begane grond van het stadhuis.

Begane grond stadhuis

In juli 2016 heeft de gemeenteraad van Amsterdam de richting bepaald voor de begane grond van het stadhuis. Op basis van vele ideeën uit de stad is gekozen voor de variant: 'Gemaakt in Amsterdam'. Hierin staat de Amsterdamse maakindustrie centraal. Het idee is dat bezoekers kunnen zien hoe producten door Amsterdamse ondernemers gemaakt worden, ze kunnen Amsterdamse producten kopen en proeven, er zijn bijeenkomsten en workshops om zo kennis te maken met de Amsterdamse maakindustrie. De bedoeling is om dat bij voorkeur in een marktachtige opstelling te doen, zodat er ook een wisselwerking ontstaat met de Waterloopleinmarkt.

Aanpassingen stadhuis

De gemeente wil de beschikbare ruimte op de begane grond van het stadhuis aan het Waterlooplein en de entrees en buitenkant van het stadhuis aan de Waterloopleinzijde zo open mogelijk maken. De gemeente gaat op basis van een openbare inschrijving begin 2017 op zoek naar nieuwe huurders. Eind 2017 moet duidelijk zijn welke partij(en) de variant gaa(n)t uitwerken en hoe zij dat gaan doen. Ook de ideeën-indieners van het eerste uur worden actief betrokken bij de uitvraag aan de markt, om de kans zo groot mogelijk te maken dat zij ook een plek op de begane grond kunnen huren.

Markt en plein

Tegelijkertijd met de besluitvorming over de begane grond van het stadhuis en alle voorbereidingen voor de openbare inschrijving en het selectieproces, is het overleg tussen gemeente, Marktbureau en marktbestuur geïntensiveerd. Belangrijk om zowel wensen en belangen van marktondernemers en overheid te inventariseren en uiteraard zoveel als mogelijk te combineren.

Lang proces

Terugkijkend op al die jaren van overleg moeten we met z'n allen vaststellen dat dit veel tijd en inzet heeft gekost. De complexiteit, de noodzaak tot het doen van verkenningen en onderzoeken en de vele belangen die spelen op het plein en de markt hebben gezorgd voor een lang proces.

Marktondernemers spreken in dit verband over 'een verloren tijd'. De situatie op de markt is, door het uitblijven van structurele maatregelen, verslechterd. De toezegging om maatregelen te nemen die het dagelijks functioneren van de markt nu al zouden verbeteren, is niet tot onvoldoende waargemaakt. Sterker nog, marktondernemers ervaren op dit moment een aangescherpt toezicht dat juist averechts werkt. Bij velen is de indruk ontstaan niet serieus genomen te worden.

De voorstellen

Voor het Dagelijks Bestuur van stadsdeel Centrum is het, tegen deze achtergrond, meer dan nodig om nu duidelijkheid te scheppen. De voorstellen zijn op 23 november 2016 besproken met de wethouder Economie van de centrale stad en met leden van het algemeen bestuur van stadsdeel Centrum. Deze voorstellen kunnen de juiste voorwaarden scheppen voor een succesvol nieuw plein met een drukke goed draaiende markt.

De voorstellen zijn:

1. Het Waterlooplein moet weer een mooi plein worden met een markt. Het Waterlooplein wordt heringericht met extra groen en meer zitgelegenheid. De inzet is om de verblijfskwaliteit op het plein ook in de avonduren en als de markt gesloten is te verbeteren. Hiervoor moet het plein zo open mogelijk worden gehouden en dus met zo min mogelijke vaste bouwwerken, mede ook vanuit het oogpunt van (sociale) veiligheid. Amsterdam krijgt er in een steeds drukker wordende binnenstad - mede door deze voorstellen - een stadsplein bij.
2. De Waterloopleinmarkt is en blijft een vaste gebruiker van het Waterlooplein. Zowel tijdens de herinrichting als in de definitieve situatie. Voorzieningen die nodig zijn om als markt goed te functioneren worden getroffen.
3. De marktondernemers hebben een profiel/dna voor de Waterloopleinmarkt opgesteld. Hiermee geven zij richting aan een markt die onderscheidend is, die verrassend blijft en die brede doelgroepen aantrekt. Ondernemers weten zelf het beste wat goed is om meer bezoekers te trekken en meer omzet te genereren. Van de gemeente mag verwacht worden dat, in samenspraak met de marktondernemers, grenzen/maxima gesteld worden aan producten die als ongewenst gezien worden en/of het profiel/dna van de Waterloopleinmarkt niet ten goede komen.
4. Het Waterlooplein is geen parkeerterrein. Alleen geparkeerde auto's die gebruikt worden voor de verkoop van producten mogen er staan op de momenten dat de Waterloopleinmarkt er is. De gemeente onderzoekt of in de omgeving van het Waterlooplein parkeerplaatsen gevonden kunnen worden voor marktondernemers die hun auto's alleen gebruiken voor vervoer van producten.
5. Het Waterlooplein is geen opslagterrein. Wanneer de Waterloopleinmarkt er niet is, kan het niet zo zijn dat er vaste bouwwerken staan die buiten de marktijden om dienst doen als opslag. Het plein moet op alle tijden een prettige (en veilige) plek zijn in de stad.

6. Momenteel worden de boxen ook gebruikt voor opslag. De gemeente realiseert zich dat een algemene warenmarkt met ongeregelde goederen – en dat is een onderdeel van het profiel/dna van de Waterloopleinmarkt – gebaat is bij opslag in de buurt. Dit scheelt verkeersbewegingen. De gemeente onderzoekt dan ook of er mogelijkheden in de nabijheid van de markt gevonden kunnen worden voor alternatieve, betaalbare opslag.
7. De huidige boxen komen na herinrichting van het Waterlooplein niet meer terug. De gemeente onderzoekt welke alternatieven er zijn. Dit gebeurt in 3 scenario's:
 - o in de vorm van mobiele boxen die na sluitingstijden van het plein af kunnen,
 - o units in een opstelling en/of vorm die passen bij een open stadsplein en bedoeld zijn voor de verkoop van producten,
 - o en zoals onder 6 genoemd een onderzoek naar alternatieve opslag in de buurt.
 De huidige boxen blijven gehandhaafd tot aan de oplevering van het heringerichte Waterlooplein (naar verwachting begin 2019).
 Dat houdt in dat boxen die vrij komen tussen nu en oplevering tijdelijk verhuurd worden en dat de boxen verplaatst worden tijdens de in fasen geplande herinrichting (naar verwachting tussen april 2018 en begin 2019).
8. Een aantrekkelijke markt vraagt om een aaneengesloten opstelling van marktkramen, mobiele karren en trucks in combinatie met verblijfsruimte voor bezoekers van de markt. Vanuit de huidige *gemiddelde* bezetting (zo rond de 60%) betekent dit starten met een compacte opstelling van de markt, die kan meebewegen met de seizoenen en weersomstandigheden en bij gebleken succes op termijn ook weer kan groeien. Een compacte opstelling betekent een *kernmarkt* voor vaste marktkraamhouders en sollicitanten die in de periode januari tot en met oktober 2016 gemiddeld meer dan drie dagen per week op de markt hebben gestaan. Dit zijn, op basis van de eerste onderzoeken, zo'n 130 marktondernemers.
9. Om te zorgen dat naast deze kernmarkt er ook ruimte is voor nieuw en het profiel/dna versterkend ondernemerschap zal de experimentenzone (cf. Marktverordening) dienst doen en onderzocht worden of er ook ruimte is voor een aanvullende versmarkt op het Waterlooplein.
10. Voor het realiseren van aanvullende voorzieningen voor de markt, zoals opslag of mogelijk alternatieve boxen, gaat de gemeente uit van een kostendekkende investering. Dit betekent naar alle waarschijnlijkheid een verhoogde bijdrage van marktondernemers.

Planning, besluitvorming en overleg

Bovenstaande voornemens worden verwerkt worden in een zogenaamde Nota van Uitgangspunten. Deze nota wordt naar verwachting in februari 2017 aan het dagelijks en algemeen bestuur van stadsdeel voorgelegd. Daarna (rond juni 2017) zijn bestuurlijke vervolgbesluiten gepland over de herinrichting van het Waterlooplein (voorlopig ontwerp) en de toekomst van de Waterloopleinmarkt, waaronder ook een tijdelijk inrichtingsbesluit over de kernmarkt (zie punt 8) op korte termijn.

De verbouwing van de begane grond van het stadhuis gaat, bij een succesvolle selectieprocedure, vooraf aan de herinrichting van het plein. Daar is om verschillende redenen voor gekozen: Zo zou het zonde zijn als het plein helemaal ingericht is en er daarna weer zwaar bouwverkeer over heen moet rijden, maar ook omdat de gemeente meer voorbereidingen (kabels en leidingen, meerdere partijen overleg, aanbesteding etc.) moet treffen. Concreet betekent dit dat de oplevering van de begane grond van het stadhuis voorzien is in de eerste helft van 2018 en dat de herinrichting van het plein in fasen wordt uitgevoerd tussen april 2018 en begin 2019. Maar de kernmarkt is er al vanaf 2017.

Kernteam

In het afgelopen jaar is regulier overleg geweest in het zogenoemde kernteam. Het kernteam is opgericht om de verschillende belangen en plannen te bespreken, niet om met voorstellen in te stemmen. In dit kernteam zitten vertegenwoordigers van de gemeente Amsterdam, Marktbureau, marktbestuur en de straatmanager.

De verantwoordelijkheid voor de voornemens en de besluitvorming ligt nadrukkelijk bij gemeente en stadsdeel.

Meedenken

Dit is de start van een gezamenlijk proces. De gemeente pakt de omvorming van de Waterloopleinmarkt samen met de marktondernemers op. Dat zou kunnen in de vorm van werksessies over belangrijke thema's, zoals omgang met regels over toezicht, de markt tijdens herinrichting, voorzieningen (in tijdelijke en definitieve situatie) en opslagalternatieven. Marktondernemers kunnen zich voor deze werksessies individueel aanmelden. Meer informatie hierover volgt binnenkort.